

CI Zaščitimo Otroke Pred Sevanjem

Borut Valentinčič, pobudnik

Ulica bratov Knapič 26

1000 Ljubljana

Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije (ARRS)

Prof. dr. József Györkös, direktor

Bleiweisova cesta 30

1000 Ljubljana

ZADEVA: financiranje raziskovalnih programov – vpliv bližine visokonapetostnih vodov na pojave levkemije pri otrocih

Spoštovani!

Pred kratkim sem bil seznanjen, da naj bi ARRS s strani Fakultete za elektrotehniko (kot nosilca projekta, skupaj s soizvajalcema Inštitutom za neionizirna sevanja in Onkološkim inštitutom Ljubljana) v letu 2016 prejela prijavo za sofinanciranje projekta, katerega namen je ugotavljanje izpostavljenosti in nevarnosti izpostavljenosti elektromagnetnemu sevanju.

Na podlagi takšne prijave je ARRS v letu 2017 izdal javni poziv za financiranje takšnega projekta (Javni razpis za izbiro raziskovalnih projektov Ciljnega raziskovalnega programa »CRP 2017« v letu 2017.)

Podpisani opozarjam, da je naročilo in financiranje takšne študije v nasprotju z veljavnimi predpisi in predstavlja očitni primer nenamenske porabe javnih sredstev (pojasnujem v nadaljevanju). Potrebno je poudariti, da je namen prijavljene raziskave izključno opravičevanje postavitve dveh najmočnejših tranzitnih daljnovodov, napetosti vsak po 400 kV, v neposredno bližino (nekaj 10 m) od dveh šol, dveh vrtcev, nogometnega kluba ter skozi strnjena naselja Ljubljana Brod in druga – takšna odločitev ELESa je pogojena z domnevno cenejšo izgradnjo ter domnevno zaščito biotske raznovrstnosti Ljubljanskega barja ter zgodovinskih najdišč (kolišč), pri čemer tam obstaja trasa, ki bi se ljudem izognila v štirikrat večji razdalji. **Takšnega cilja raziskave prijavitelji niti ne skrivajo - v svoji prijavi so celo izrecno zapisali, da »pričakujejo, da se bodo s tem zmanjšale konfliktne situacije, ko zaskrbljeni občani, združeni v civilno iniciativo, preprečijo gradnjo novih infrastrukturnih objektov ter s tem posledično povzročijo gospodarsko škodo.«** Rezultati raziskave so očitno znani že v naprej, čeprav so v

očitnem nasprotju z stališči WHO in drugih, veliko uglednejših in bolj merodajnih raziskav. Skratka, raziskava za domače potrebe (potrebe ELESa).

Uvodoma je nujno izpostaviti naslednja nesporna dejstva:

- IARC (posebna agencija WHO) je nizkofrekvenčno elektromagnetno sevanje označila za potencialno nevarno in je EMS uvrstil med možne dejavnike tveganja za nastanek otroške levkemije in ga kot takšnega uvrstila v kategorijo 2B, pri čemer so kategorije postavljene od 1 (dokazano nevarno) do 4 (nenevarno);
- mnoge obsežne študije potrjujejo bistveno povečano incidenco levkemije pri otrocih, ki so izpostavljeni EMS; gre za študije, objavljene v najvišje uvrščenih svetovnih medicinskih revijah, kot npr. British Medical Journal, British Journal of Cancer, American Journal of Epidemiology itn. (Študije so dostopne na internetnem naslovu www.brod.si);
- Nacionalni inštitut za javno zdravje je v strokovnem mnenju glede vpliva nizkofrekvenčnega sevanja na zdravje otrok v celoti potrdil škodljive vplive nizkofrekvenčnega EMS na zdravje otrok (mnenje NIJZ priloženo) in na osnovi načela previdnosti predlagal kot primernejšo manj poseljeno traso, ki se obenem naseljem odmakne na štirikrat večji razdalji;
- Prof. dr. Metoda Dodič Fikfak je v svojem mnenju, ki ga prav tako prilagam, opozorila na obsežne mednarodne študije, na podlagi katerih se je nujno izogniti postavljanju napetostnih vodov v bližini otrok.

Iz vseh zgornjih dokumentov izhaja, da je verjetnost pojava levkemije bistveno povečana pri otrocih, ki so izpostavljeni sevanjem intenzitete 0,3-0,4 μT ; mimogrede, v Sloveniji je z Uredbo o elektromagnetnem sevanju v naravnem in življenjskem okolju predpisana dopustna meja 10 μT , torej kar 20-30 višja od dokazano škodljive.

Vsa zgornja dejstva navajam z namenom, da jasno prikažem razloge za izdelavo nove študije – uradna stališča organov (NIJZ, WHO) in ugotovitve najuglednejših mednarodnih študij prepovedujejo postavljanje takšnih elektrovodov v bližino otrok, česar pa ELES noče sprejeti.

Vsaka študija, ki bi želela relevantno nasloviti problematiko vpliva EMS na pojav levkemije na otroke, bi morala zadostiti najmanj naslednjim pogojem:

- Spremljanje dovolj velikega vzorca otrok (zgoraj navedene mednarodne študije zajemajo po več deset tisoč otrok);
- Zdravje otrok bi morali spremljati skozi daljše časovno obdobje;
- Zagotovljeno bi moralo ugotavljanje dejanskega prebivališča otrok (ne zgolj po naslovu stalnega bivališča, ki v veliko primerih ne pomeni tudi dejanskega bivanja na tem naslovu);
- Kontinuirano spremljanje jakosti elektromagnetnega sevanja, kateremu je posamezen otrok izpostavljen;
- Ugotovitev, ob kakšnem daljnovodu je posamezen otrok živel (110 kV, 220 kV ali 400 kV), kakšna je bila obremenitev in na kakšni oddaljenosti od takšnega daljnovoda ter koliko časa dnevno je bil izpostavljen takšnemu sevanju.

Nobeden od navedenih pogojev v študiji, ki jo nameravate financirati, ni zagotovljen. Še več – Onkološki inštitut Ljubljana, ki naj bi bil eden od izvajalcev prijavitelne raziskave, je v Odgovoru na vlogo za strokovno mnenje glede pogostejšega pojavljanja rakavih obolenj v zvezi z električnimi daljnovodi z dne 12. 6. 2017 (priloženo) zapisal, da *»ker je letno število primerov v naši državi zelo majhno, pa predvidevamo, da taka raziskava ne bi imela dovolj statistične moči, da bi lahko na tej osnovi ovrednotili morebitne presežke bolezni.«*

ARRS je pri svojem delu zavezan k upoštevanju predpisov. 20. člen Zakona o raziskovalni in razvojni dejavnosti agenciji nalaga, da nadzira relevantnost, inovativnost, učinkovitost, kakovost delovanja, konkurenčnost in strokovnost dela pravnih in fizičnih oseb, katerim dodeljuje finančna sredstva ali druge oblike spodbud. Potrebno je izpostaviti tudi definicijo raziskovalnega programa, kot je ta opredeljena v 4. členu Pravilnika o postopkih (so)financiranja in ocenjevanja ter spremljanju izvajanja raziskovalne dejavnosti; takšen program mora zagotavljati zaokroženo področje raziskovalnega dela, za katero je pričakovati, da bo aktualno in uporabno v daljšem časovnem obdobju in je takega pomena za Republiko Slovenijo, da obstaja državni interes, opredeljen v strategiji za področje raziskovalne in inovacijske dejavnosti.

Kot izhaja iz navedbe enega od izvajalcev raziskave, prijavljeni projekt zaradi majhnosti vzorca ne bo predstavljal relevantnega dokumenta in je zato poraba javnih sredstev za izdelavo takšne nerelevantne raziskave nedopustna. Rezultati raziskave ne bodo aktualni in uporabni v daljšem časovnem obdobju in tako izvedba raziskave ni v državnem interesu.

Pričakujem, da bo ARRS, skladno s predpisi, zagotovil ustrezno presojo prijavljenih projektov tudi s stališča relevantnosti. Morebitno drugačno ravnanje bi terjalo presojo racionalnosti porabe javnih sredstev (najmanj s strani računskega sodišča) in obveščanje javnosti o spornem načinu dela agencije.

Lep pozdrav,

CI ZaščitimoOtrokePredSevanjem
Borut Valentincič, pobudnik

Ljubljana, dne 6. 11. 2017

E-mail: borut.valentincic@gmi.si

GSM: 041 649 016